

Representantforslag 101 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Harald T. Nesvik og Bård Hoksrud

Dokument 8:101 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Harald T. Nesvik og Bård Hoksrud om at det utarbeides en stortingsmelding om industriens rammebetingelser

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har store naturressurser, lang industrihistorie, god bedriftskultur, kompetent, ansvarlig arbeidskraft og mye kapital. Gjennom over hundre år har norsk industri benyttet norsk vannkraft og andre naturressurser til å lage metaller for eksport, som er og har vært blant våre viktigste inntektskilder i handel med utlandet. Bergverksindustrien kan fortsatt høste av mineraler, og kraftbransjen kan høste av nye fornybare kraftressurser. Dette legger grobunn for fortsatt industrisatsing i Norge.

Samtidig har Norges olje- og gassnæring vokst med store oppgaver og er verdensledende. Aktiviteten har løftet med seg leverandørindustrien til en stor eksportrettet næring. Den har også vært en katalysator for utvikling av norsk IKT-næring. Investeringer i oljenæringen er enestående store, og har økt med over 80 mrd. kroner på få år, noe som er en viktig forklaring på den gode sysselsettingen og aktiviteten i norsk økonomi i disse dager.

Olje- og gassnæringen vil ikke være over på flere generasjoner enda. Den må videreutvikles, både for Norge som energiproducent og teknologileverandør. Samtidig må det legges til rette for et mangfold av næringer utover petroleumsnæringen, som kan vokse i Norge og med et internasjonalt perspektiv. Fra stadig flere hold uttrykkes det bekymring over en to- eller tredeling av norsk næringsliv. Det er viktig at man

politisk forholder seg til disse utfordringene. Landets industri er avhengig av at Norge videreutvikler infrastrukturen, bruker energiressursene fornuftig, har konkurransedyktige rammebetingelser og gir de unge god utdanning slik at de kan konkurrere i et stadig mer globalt marked. Morgendagens arbeidsplasser handler ofte om å videreutvikle og tenke nytt innen det man kan best.

Stortinget har blant annet behandlet fiskerimelding, landsbruksmelding, forskningsmelding og petroleumsmelding. Av uforståelige grunner har det ikke vært noen industrimelding til behandling. Potensialet, men også utfordringene, er av en slik karakter at det ville vært naturlig at Stortinget fikk en industrimelding til behandling.

En slik industrimelding må omhandle langt mer enn debatten om statlig eierskap. Den må se på de økonomiske rammevilkårene, infrastrukturtilgang, stabil energiforsyning, miljøregelverk, utdanningsinstitusjoner for rekruttering og regelverket generelt for næringsutøvelse. Både krafttilgang og klimapolitikk vil påvirke norsk industris konkurransesituasjon. Behovet for flere ingeniører er prekært og må avklares for å fjerne uro i industrimiljøene når det gjelder tilgang til kvalifisert arbeidskraft. Tilsvarende må forskningspolitikken være tilrettelagt for teknologitilgang og implementering med utgangspunkt i norske miljøer. Videreutviklingen av SkatteFunn-ordningen er viktig, så også stimulering av lærlingordningen.

Man må sikre at det snarest avklares prinsipielt at det skal innføres en ordning med CO₂-kompensasjon for strømkostnader i industrien, og industrien bør igjen kunne eie vannkraftverk for å sikre seg lave kraftpriser. Norsk industri må sikres tildeling av vederlagsfrie CO₂-kvoter på linje med konkurrentland. Samtidig må det stimuleres til både utvikling av renere og mer energieffektive industriprosesser, som

i seg selv kan bli eksportvare, spesielt innen klimapolitikken. Dessuten bør norske myndigheter være mer opptatt av å legge grunnlag for industrietableringer i Norge.

Etter forslagsstillernes mening er det viktig å slå fast prinsipper om konkurransedyktige rammebetingelser. Men det er like viktig å være tydelig dersom regjeringen velger å ikke gjøre det, slik at industrien ikke bruker knappe ressurser på tiltak som til slutt ikke vil få politisk støtte. Det er nok å vise til flere utspill fra regjeringspartiene om at klimakutt skal prioriteres fremfor industriarbeidsplasser, mens man i andre sammenhenger sier industrien skal prioriteres. Slike utspill blir selvmotsigende og forvirrende. Man kan ha ulike vurderinger til grunn for sine beslutninger, men for næringslivet er det viktig at grunnleggende styringsprinsipper er avklart og blir gjort kjent.

En industrimelding skal ikke ha utgangspunkt i at man primært skal ivareta alle eksisterende arbeidsplasser. Det er naturlig med en viss endring i industrisammensetning. Men det må samtidig bedre identifisere potensialet for norsk industri. Industrien i Norge har forandret seg mye gjennom tidene. Tekstil- og bekledningsindustri samt drikkevare- og tobakksindustri er eksempler på bransjer med store aktører som etter hvert har fått et redusert omfang. På den annen side har olje- og gassnæringen, med leverandøriindustri, fra og med 1970-tallet vokst frem til å bli en betydelig næring. Som i tidligere tider er norsk industri fortsatt veldig råvarebasert.

På 1950-tallet sto industrien for omtrent en fjerdedel av all verdiskapning i landet, en andel som etter hvert har sunket til ca. 9 pst., ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Norge har en lavere andel industrisysselsatte enn andre europeiske land som Sverige og Tyskland. For 2009 var antallet sysselsatte i Norge i industri og bergverk 243 601 personer. Samtidig har metallindustrien stått for en vesentlig eksportinntekt og viktig sysselsetting i mange norske industrisamfunn.

Norge er et lite marked med en åpen økonomi. Gjennom utstrakt handel bidrar man til å sikre en vekstkraftig økonomi. Dette gjør at den økonomiske utviklingen hos Norges viktigste handelspartnere får stor betydning også for industrisektoren. Forslagsstillerne mener det er viktig at den konkurranseutsatte sektoren har rammebetingelser som er konkurransedyktige på nivå med Norges handelspartnere. Det er også viktig at man har evnen til å justere rammebetingelser på kort sikt for å møte utfordringer som internasjonale økonomiske svingninger kan gi det norske samfunnet.

Ifølge Norsk Industris konjunkturrapport for 2012 er det en todeling av norsk industri som har utviklet seg over tid og som forventes å forsterke seg de kommende år. Olje- og gassnæringens offshorevirksomhet opplever formidabel vekst med stabilt høy ol-

jepris, mens andre tradisjonelle næringer sliter tungt med høye kostnader og et eksportmarked som utvikler seg negativt. Ifølge konjunkturrapporten vil denne todelingen bare forsterke seg med en stor etterspørselsvekst for den olje- og gassbaserte næringen.

Mange frykter eksportindustrien går en periode i møte med stor usikkerhet i eksportmarkedene og utsiktene for vekst for den tradisjonelle industrien er små. I tillegg møter industrien utfordringer i form av et særnorsk høyt kostnadsnivå samt særlige reguleringer og avgifter.

Forslagsstillerne viser til at næringsbeskatningen er til vurdering hos flere av Norges viktigste handelspartnere med den hensikt å redusere nivået for å stimulere til vekst. Det vil være en viktig del av en ny industrimelding å ha vurderinger av grunnlag for endringer i bedriftsbeskatningen i Norge som gjør at man har likeverdige konkurransebetingelser som konkurrentlandene. Dersom bedriftene får beholde mer av sin verdiskapning, vil det også gi bedriftene grunnlag for selv å satse mer på forskning og utvikling. Når det gjelder offentlige bevilgninger til forskning må næringsrettet forskning prioriteres, og et virkemiddel som SkatteFunn må gjøres bedre gjennom at timesatsen økes.

Det må startes en opprydding og avvikling av særnorske skatter og avgifter som gir virksomheter i Norge konkurranseulempes og gir tap av arbeidsplasser og utflytting som resultat. Særlig gjelder dette på miljøområdet der det eksisterer flere tilfeller av doble virkemidler. Et eksempel på dette er at flere tusen bedrifter fortsatt betaler en egen avgift til ENOVA selv om det er innført el-sertifikater for å fremme utbygging av fornybar energi. Et annet eksempel er kvotehandel. Industribedrifter som deltar i kvotehandel med klimagasser, blir av norske myndigheter i tillegg pålagt å betale både CO₂-avgift på naturgass og grunnavgift på fyringsolje. Statoils raffineri på Mongstad i Hordaland er en virksomhet som rammes av særnorske bestemmelser og avgifter. I Dagens Næringsliv 9. november 2011 påpeker Arne Sigve Nylund, leder for de norske landanleggene i Statoil, hvordan raffineriet på Mongstad har dårligere rammebetingelser enn konkurrentene. I artikkelen sier han at en endring i avskrivningssatsen alene betyr 100 mill. kroner i tapt nåverdi for hver milliard som investeres. Utover avskrivningssatsen har Statoil Mongstad også andre særnorske avgifter som gjør et betydelig innhugg i lønnsomheten, som at bruk av gass blir dobbeltbeskattet og gir 30 mill. kroner i økte utgifter pr. år. Videre fremgår det at etter 2012 har ikke selskapet lenger frikvoter på CO₂-utslipp, og fra 2020 beregner Statoil at nye «grønne» sertifikater øker kostnadene med 15–20 mill. kroner.

Næringslivet etterlyser tilgang på risikokapital generelt og privat kapital spesielt. Lavere skatt vil gi grunnlag for mer privat risikokapital. Det er viktig

med et godt samspill mellom offentlig og privat kapital, og derfor mener forslagsstillerne det er viktig å videreutvikle fond-i-fond-modellen med flere fond som Argentum, samt at det etableres nye landsdekkende såkornfond for å styrke kapitaltilgangen i tidlig fase.

Det er et stort behov for utbygging av veinettet i Norge, blant annet for å sikre at eksportbedriftene når frem til markedene og at det skal være mulig å ta hele landet i bruk for næringsvirksomhet. Effektiv transport gir nemlig lavere transportkostnader, men ifølge SSBs kostnadsindeks for lastebiltransport har transportkostnadene økt med 29,3 pst. siden det ble rødgrønn regjering i 2005. Konsumprisindeksen har i samme periode økt med 13,5 pst. Økningen i transportutgifter fra oktober 2005 skjer på toppen av et allerede høyt kostnadsnivå. Forslagsstillerne ønsker å legge til rette for økt verdiskapning og reduserte avstandsuremer ved å investere i lønnsom norsk infrastruktur, blant annet ved å bygge sammenhengende motorvei på E18/E39 Oslo–Kristiansand–Stavanger, E6 Oslo–Trondheim–Steinkjer og E134 fra Oslo–Bergen–Haugesund. Forslagsstillerne vil også legge til rette for å bruke jernbanenettet til containertransport, noe som forutsetter investeringer i kryssingsspor slik at det er mulig å kjøre lange godstog på det norske jernbanenettet. Forslagsstillerne mener man må utvikle langsiktige investeringsmodeller for infrastrukturutbygging. På lik linje med hva som er praksis for oljeinvesteringer bør lønnsomme infrastrukturinvesteringer defineres utenfor dagens snevre handlingsregel.

Forslagsstillerne mener det er viktig at man tar ressursene i bruk for å sikre industrien gode rammebetingelser og legge grunnlag for ny virksomhet. For eksempel bør gassressursene kunne brukes innenlands og sikre mer kraft til en rimeligere pris både for

næringsaktører og forbrukere. Med dagens politiske tilnærming vil Hydro ikke kunne bygge et gassbasert aluminiumsverk i Norge tilsvarende det industriselskapet har bygget i Qatar.

Todelingen av norsk industri tilsier forskjellige typer av utfordringer for industrigrenene. Når det gjelder rammebetingelser for olje- og gassrelatert virksomhet, er det et stort behov for petroleumsrelatert forskning og styrking av Petoro. Det må også legges til rette for nye leteområder for å sikre stabil, langsiktig vekst for denne viktige nærings- og industriklyngen. Det er også et betydelig behov for kvalifisert arbeidskraft som ingeniører for olje- og gassnæringen. Dette betyr at teknologi- og realfag må prioriteres i høyere utdanning, og det må etableres arenaer for bedre kontakt mellom næringslivet og utdanningssektoren.

Når det gjelder den tradisjonelle delen av industrien, er det et betydelig behov for en opprydding når det gjelder doble virkemidler og særnorske krav og avgifter.

Forslagsstillerne mener det er behov for en helhetlig presentasjon av industriens utfordringer og behov for moderniserte rammebetingelser med bakgrunn i den usikre situasjonen for verdensøkonomien.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om industriens rammebetingelser.

11. april 2012

